

I. Literatură, cultură și civilizație

Mariana-Virginia Lăzărescu: Când mor, vreau să mă gândesc în sfârșit cu toți porii la ceva util.” În memoria germanistei, poetei și traducătoarei Liana Corciu

Rezumat: Acest articol se dorește a fi un omagiu adus germanistei, poetei și traducătoarei Liana Corciu care a predat mulți ani la Catedra de Germanistică a Universității București, a emigrat apoi în SUA unde și-a continuat munca de germanist și profesor de germană și unde a decedat în anul 2008. Ca germanist, ne-a lăsat o lucrare de doctorat originală despre poezia lirică a lui Bertolt Brecht și o serie de articole științifice, ca poet un număr impresionant de poezii relevante din punct de vedere tematic și stilistic, iar ca traducător câteva traduceri valoroase, din limba germană în limba română, de texte literare.

In Memoriam

„Cu mare durere ne vedem nevoiți să anunțăm dispariția prematură a dragei noastre prietene Liana Coca Corciu. Cei care au cunoscut-o îi vor regăsi spiritul într-una din poeziile ei”

Maria Sass: Realismul magic ca modalitate de scriere camuflată, pornind de la Erika Mitterer și Gabriel García Márquez

Abstract: Prezentul studiu abordează două opere din perspectiva “realismului magic”: *Cronica unei morți anunțate* de Gabriel Garcia Márquez și *Der Fürst der Welt* [Principele lumii] de Erika Mitterer. Realismul *magic* este relaționat de cele mai multe ori cu literatura latino-americană, mai ales cu stilul prezent în scrierile laureatului premiului Nobel pentru literatură din 1982, Gabriel Garcia Márquez. Tehnici ale realismului magic sunt folosite de autoarea vieneză Erika Mitterer în romanul istoric mai sus amintit pentru a realiza o scriere „camuflată” în scopul evitării cenzurii național-socialiste.

Cuvinte cheie: Erika Mitterer, Gabriel Garcia Márquez, realism *magic*, mit, superstiții, ocultism, viziuni onirice

Thomas Schares: Interculturalitate dublu celebrată: Filmul *Offset* (2005) ca expresie a relațiilor româno-germane

Rezumat: Filmul german *Offset* (2005) este unul dintre multele filme care, dintr-un motiv sau altul, pot fi numite filme interculturale sau cinema intercultural. Această lucrare pledează pentru o utilizare mai largă a termenului “cinema intercultural” și își propune să se concentreze asupra unora dintre caracteristicile specifice acestui gen de filme. Exemplul ales, *Offset*, servește ca punct de pornire în acest sens. Este evidențiată în special ideea de utilizare în asemenea filme (filme “multilingvistice”) a mai multor limbi, și diversele scopuri pe care acestea le pot servi. În

al doilea rând, vor fi analizate aspecte de interculturalitate care devin vizibile în producția filmului. Aspectele interculturale din exemplul de față au și scopul de a atrage audiența. Analiza transculturală a acestui film va evidenția de asemenea o serie de stereotipuri și clișee specifice diferențelor culturale germano-române, care sunt surprinse în filmul *Offset*.

Cuvinte cheie : film intercultural, analiză a filmului *Offset*, limbi și film, film multilingvistic, relații interculturale germano-române, stereotipe românești, analiză transculturală de film.

Sunhild, Galter: Lumi interconectate în romanul *Ruhm* de Daniel Kehlmann - soartă sau șansă?

Rezumat: Cele nouă povestiri din cartea *Ruhm. Ein Roman in neun Geschichten* (2009) sunt aparent independente, dar totuși legate între ele în multiple feluri, „interconectate” prin elemente aparent întâmplătoare. Un rol important îl au mijloacele moderne de comunicare ca telefonul mobil sau internetul, care îndepărtează oamenii unii de alții, îi nenorocesc chiar, în loc să-i unească. O analiză a modului în care Kehlmann exprimă critica socială asupra mijloacelor moderne de comunicare în opera sa literară este îngreunată de personajul literar al scriitorului, care, într-un mod autoironic, pune sub semnul întrebării însăși literatura din punct de vedere al eticii. Astfel opera capătă o structură complexă, cu trimiteri subtile între cele nouă povestiri.

Cuvinte cheie: Daniel Kehlmann, nouă povestiri, „interconectate”, critica socială asupra mijloacelor moderne de comunicare, personajul literar al scriitorului.

Tanja Becker: Izvorul vieții, al iubirii. Al urii și al morții: Relații mamă - fiică în opera lui Herta Müller, Aglaja Veteranyi, Carmen Francesca Banciu și Gabriela Adameșteanu

Rezumat: Acest articol se ocupă de reprezentarea relațiilor mamă-fiică în romanele lui Herta Müller, Aglaja Veteranyi, Carmen Francesca Banciu și Gabriela Adameșteanu, toate originare din România. Herta Müller și Aglaja Veterani au scris în mod constant în limba germană, în timp ce Carmen Francesca Banciu a trecut la limba germană după emigrarea în Germania, iar Gabriela Adameșteanu a scris doar în română. Relațiile mama-fiică sunt analizate din perspectiva genealogiei feminine, dar și ținând cont de complexitatea și ambiguitatea lor. Se demonstrează că reprezentările relațiilor dintre mamă și fiică depind mai degrabă de criterii individuale și psihologice decât de afiliația culturală sau etnică a autorului. Un studiu mai amplu, care nu a putut fi realizat în cadrul articolului de față, ar putea releva rezultate mai detaliate.

Cuvinte cheie: Herta Müller, Aglaja Veteranyi, Carmen Francesca Banciu, Gabriela Adameșteanu

Robert G. Elekes: Filosofia interculturală și teoria culturii între modernism și postmodernism

Rezumat: Acest studiu examinează posibilitățile de emancipare ale interculturalității. Scopul lucrării este acela de a stabili dacă discursul filosofic al interculturalității, care continuă să

paraziteze vocabularul modernismului, poate să dețină rolul de factor de emancipare într-o lume postmodernă prin încercarea de a valoriza diferențele prin consens. Acest studiu își propune de asemenea să găsească o cale de înlăturare a dialecticismul modernist și de trecere la o teorie cu adevărat postmodernă a interculturalității.

Cuvinte cheie: interculturalitate, postmodernism, modernism, consens, contingență.

Gabriela Șandor: Aspecte de transfer cultural în Tătăroaica de Oscar Walter Cisek

Rezumat: Autorul bucureștean Oscar Walter Cisek (1897-1966) nu scrie despre interesele minorității germane din România, din rândurile căreia face parte și el, ci descrie viața populației române, turce și tătare în prima jumătate a secolului XX. Scopul prezentei lucrări este să identifice caracteristicile unei culturi străine în versiunile germane ale nuvelei *Die Tatarin* (1928-29) și să analizeze realizarea unui transfer cultural. Din recenziile la nuvela *Die Tatarin*, publicate în presa germană între anii 1928-1930 se conturează trei aspecte ale elementului străin: spațiul exotic, cultura străină și femeia orientală. Articolul de față se concentrează în special asupra reprezentării culturii străine în nuvela lui Cisek.

Cuvinte cheie: Oscar Walter Cisek, literatura germană din România, transfer cultural, multiculturalism, element cultural străin, obiceiuri ale populației tătare din România

Ramona Stephan: Etnologii sași Paul și Adolf Schullerus

Rezumat: Aceasta lucrare analizează munca de cercetare realizată de vorbitorii transilvăneni de limba germană Pauline și Adolf Schullerus, în special în zona basmului românesc. La sfârșitul secolului 19 și începutul secolului 20, o serie de cercetători vorbitori de limbă germană au avut inițiativa de a realiza o colecție de basme românești și de a le traduce în limba germană. Pauline Schullerus a fost una dintre acești cercetători. La rândul său, Adolf Schullerus a cules basme și le-a clasificat în funcție de categoriile propuse de Antti Aarne. Povestitorii încalcau cu ușurință granițele expresiilor verbale fixe. În paralel cu colectarea de basme, cercetătorii au devenit interesați și de realitățile interetnice între locuitori.

Cuvinte cheie: Relații interculturale în Transilvania, Schullerus, basme săsești și românești, tipuri standard, clasificarea lui Antti Aarnes

II. Lingvistică

Adina-Lucia Nistor: Geografie onomastică digitală și migrația demografică cu referire la numele *Lutsch*

Rezumat: Pornind de la o prezentare a răspândirii geografice a numelui de familie *Lutsch* în Germania (vezi harta), bazată pe cărți de telefon din 1995, lucrarea și-a propus să reconstituie istoria acestui nume de familie. *Lutsch* își are originile în hipocoristicul “*Lu(t)z*” (germ. *Lud[wig]*), este un nume de familie german foarte răspândit în Transilvania, mai ales în zona de sud-vest. Acest nume de familie este foarte rar astăzi (Sibiu, Cincu, Apoldu de Sus, Slimnic, Sebeș, Gârbova, Pianu de Jos, Hunedoara, izolat în Brașov, Târgu Secuiesc, Bistrița), mai ales

din cauza stabilirii etnicilor germani în Republica Federală Germania în perioada 1970-1990. Este o coincidență faptul că numele de familie *Lutsch* poate fi întâlnit astăzi mai cu seamă în sudul Germaniei, unde este răspândit numele de familie *Lutz*, deoarece persoanele cu acest nume de familie nu reprezintă populația nativă din sudul Germaniei, ci emigranții germani din Transilvania.

Cuvinte cheie: lingvistică geografică, geografie onomastică digitală, migrație demografică, onomastică transilvăneană, numele de familie *Lutsch* (răspândire geografică și fonologie)

Doris Sava: Despre prezentarea și predarea expresiilor idiomatice în manualele de specialitate

Rezumat: Articolul prezintă 11 manuale de expresii idiomatice (unele dintre ele concepute comparativ) din anii 1990, precum și principiile metodico-didactice care stau la baza lor. Manualele luate în discuție, dintre care unele au mai fost analizate critic în literatura de specialitate, sunt prezentate în ordinea cronologică a publicării lor.

Cuvinte cheie: didactica expresiilor idiomatice, manuale de expresii idiomatice, principiu metodico-didactic, predarea și însușirea expresiilor idiomatice.
Zur Darstellung und Vermittlung von Phraseologismen in phraseologischen Übungssammlungen

Liana Iunesch: Despre competența lingvistică și contactul lingvistic la școlile cu limbă de predare germană în România

Rezumat: Competența lingvistică a absolvenților din școlile cu limbă de predare germană din România a scăzut considerabil după 1989. Pentru această problemă există la ora actuală o explicație monocausală, care nu corespunde rezultatelor din domeniul cercetării învățării limbilor străine. Această lucrare propune o schimbare de perspectivă și abordarea problemei în contextul științific al cercetării achiziției limbilor străine, pe baza prezentării unei ipoteze influente, care discută complexitatea variabilelor interdependente relevante pentru achiziția unei limbi străine.

Cuvinte cheie: competență lingvistică, cercetarea predării și învățării lingvistice, ipoteza „singuraticului”

III. Traductologie și critica traducerii

Ioana Constantin: Despre fidelitate și infidelitate în traducere. Despre „belles infideles” la paradigma feministă

Rezumat: Lucrarea încearcă să ofere o privire succintă asupra anumitor aspecte ale paradigmei feministe în teoria traducerii, așa cum s-a conturat aceasta din studiile de gen, și să sublinieze limitele acestei paradigme. După o scurtă trecere în revistă a caracteristicilor anti-feministe din discursul translatologic general din cultura occidentală, lucrarea discută contribuția așa numitelor *belles infideles* din secolul 18 în consolidarea unei atitudini discriminatorii față de actul

traducerii. Paradigma feministă a încercat să ofere o abordare alternativă, văzând în traducere nu doar o copie a originalului, ci o creație în sine, iar în traducător un creator de importanță egală cu autorul textului sursă. Rămâne deschisă problema dacă ar fi acceptabil, din punct de vedere etic, ca discursul teoretic dominat de masculinitate să fie înlocuit de altul, închis la rândul lui într-un cadru ideologic.

Cuvinte cheie: studii de gen, paradigmă feministă, belles infideles, abordare dominată de masculinitate, cadru ideologic

Georgiana-Simona MARIN: Despre traductibilitatea și intraductibilitatea noțiunilor de drept

Rezumat: Pornind de la faptul general cunoscut că nu există traducere exactă, acest articol prezintă dificultățile traducerii între sisteme juridice diferite în general, dificultăți care au dus uneori până la clasificarea anumitor informații juridice în domeniul intraductibilității. Ideea intraductibilității este una controversată în literatura de specialitate, unii autori arătând că la traducerea de texte juridice nu avem de a face cu o intraductibilitate absolută, ci cu una relativă, deoarece traducătorul – în calitatea sa de mediator între două limbi și culturi, dar și între două sisteme juridice diferite – trebuie să găsească soluții surogat pentru termenul juridic care lipsește din sistemul juridic în limba țintă.

Cuvinte cheie: traducerea între sisteme juridice; intraductibilitate absolută; intraductibilitate relativă

Mihai-I. Crudu: Culturemul ca și reprezentare perilingvistică în actul traducerii. Exemplificare pe un roman al Aglajei Veteranyi

Rezumat: Studiul intitulat *Culturemul ca și reprezentare perilingvistică în actul traducerii. Exemplificare pe un roman al Aglajei Veteranyi* pornește de la perspectiva traducerii enunțată de teoria culturemului, așa cum a fost aceasta prezentată inițial de către Els Oksaar și dezvoltată ulterior de alți lingviști. Am exemplificat categoriile microculturem și macroculturem. Ca și aplicație practică am luat în discuție câteva expresii din romanul scriitoarei germane Aglaja Veteranyi, dar și din traducerile în limba română ale acestui roman.

Cuvinte cheie: teoria culturemului, traducerea, microculturem vs. macroculturem, (in)traductibil.

IV. Prezentare de cărți

Maria Sass: *„Între lumi”*. **Zimmermann, Silvia Irina:** *Der Zauber des fernen Königreichs. Carmen Sylvas Pelesch-Märchen*. Recenzie.

Rezumat: Lucrarea de față reprezintă o prezentare critică a studiului *Der Zauber des fernen Königreichs. Carmen Sylvas Pelesch-Märchen / Farmecul regatului îndepărtat. Poveștile*

Peleșului, apărut la editura *Ibidem* din Frankfurt în acest an. Autoarea demonstrează că, în ciuda unor opinii din critica literară a vremii, conform cărora scrierile reginei-poete reprezentau doar basme și legende populare românești, consemnate și repovestite, scrierile lui Carmen Sylva sunt creații proprii cu valoare literară intrinsecă, în care teme și motive din folclor și mitologie ori din literatura română și occidentală cultă se află doar ca pre-texte în această operă.

Meritul Silviei Zimmermann este unul semnificativ, acela de a fi redescoperit pe Carmen Sylva care nu a fost doar creator, ci și un important mediator între cultura română și germană.

Cuvinte cheie: Carmen Sylva, Poveștile Peleșului, intertextualitate, regină-poetă, interculturalitate, basm cult, specie hibridă

Doris Sava: *Literarische Zentrenbildung in Ostmittel- und Südosteuropa: Hermannstadt/Sibiu, Laibach/Ljubljana und weitere Fallbeispiele*. Hrsg. von Mira Miladinović Zalaznik, Maria Sass, Stefan Sienerth. Recenzie

Rezumat: Volumul recenzat reunește 25 de comunicări ale unor germaniști, istorici și scriitori germani, austrieci, români, slovaci și maghiari dedicate literaturii de expresie germană din sud-estul Europei și își propune să evidențieze condițiile apariției de centre literare prospere în diverse regiuni ale spațiului amintit, caracteristicile și principalele coordonate ale dezvoltării precum și contribuția unor personalități marcante.

Cuvinte-cheie: centre literare, Sibiu, Ljubljana, literatura de expresie germană